

2024

Museum i folkeskolen: En vej til levende historieundervisning

PROFESSIONSBACHELORPROJEKT

Dato: 21.05.2024

Mette Bech Lauridsen (293512)

Vejleder: Mehran Mardoukhi og Rasmus Hermansen Rasmussen

Læreruddannelsen VIa, Nørre Nisum

Anslag: 64.929

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING.....	3
PROBLEMFOMULERING	4
AFGRÆNSNING.....	4
TEORI OG METODE.....	4
LÆSEVEJLEDNING	5
VIDENSKABSTEORETISK TILGANG	5
LÆRINGSSYN.....	6
<i>Socialkonstruktivistisk Perspektiv.....</i>	<i>6</i>
<i>Klafkis Dannelse .....</i>	<i>6</i>
<i>Pragmatisk Tilgang.....</i>	<i>7</i>
EMPIRI	7
<i>Observationsstudie.....</i>	<i>7</i>
<i>Interview.....</i>	<i>8</i>
<i>Metodekritik.....</i>	<i>9</i>
EKSISTERENDE FORSKNING	9
CASESTUDIE AF MARGIT EVA JENSEN (2019).....	9
ÅBEN SKOLE	11
<i>Resultaterne fra rapporten.....</i>	<i>11</i>
TEORI OG ANALYSE.....	12
FOLKESKOLENS FORMÅL.....	12
HISTORIEFAGETS FORMÅL	13
<i>Undervisningsforløb fra Holstebro Museum .....</i>	<i>14</i>
HISTORIEBEVIDSTHED.....	17
KVALIFICERING AF ELEVERNES HISTORIEBEVIDSTHED	17
<i>Historiske indholdskompetencer.....</i>	<i>19</i>
UDVIDET LÆRINGSRUM.....	22
<i>Museumsdidaktik.....</i>	<i>22</i>
<i>Hvad kan museer gøre ved undervisningen, som den normale undervisning ikke kan?.....</i>	<i>22</i>
UDESKOLEDIDAKTIK.....	23

KONKLUSION	25
DISKUSSION	27
HANDLEPERSPEKTIV	28
LITTERATURLISTE	31
BILAG	34
BILAG 1: ILLERIS LÆRINGSTREKANT	34
.....	34
BILAG 2: POULSEN: HISTORISK BEVIDSTHED OG HISTORISK TÆNKNING	34
BILAG 3: UNDERVISNINGSFORLØB FRA HOLSTEBRO MUSEUM	35
BILAG 4: LÆRERMIDDELTRERKANT	35
BILAG 5: INTERVIEW	36
BILAG 6: OBSERVATIONSSKEMA	38
BILAG 7: INTERVIEW MED HISTORIELÆRER	40
BILAG 8: INTERVIEW MED HISTORIELÆRER	41
BILAG 9: ÅBEN SKOLE – DIDAKTISK MODEL.....	43

Indledning

Historieundervisning i folkeskolen udgør en essentiel del af elevernes dannelse og forståelse af fortiden samt dens indflydelse på nutiden og fremtiden. Mens traditionelle undervisningsmetoder som lærebøger og klasseundervisning spiller en central rolle, har museumsbesøg vist sig at tilbyde en unik og berigende mulighed for eleverne til at engagere sig direkte med fortiden gennem autentiske genstande og kilder. I en følgeforskningsrapport fra Historielab fremhæves museumsbesøgets positive virkning, som det ses i udsagnene fra undersøgelsen. En lærer siger: *"Historieundervisningen skal være levende og spændende, det er muligt med museumsbesøg."*, *"Historiefaget er ikke tørt og kedeligt for eleverne, ..."*, *"Det er en god mulighed for at "komme ud af huset,"* og at det er *"en god og lærerig oplevelse for min nuværende klasse, og at det også senere kan bruges af andre klasser"* (Museet i den åbne skole, 2017). I foråret 2024 afsluttede jeg mit tredje praktikforløb på en mellemstor folkeskole, hvor mit primære fag var historie. I løbet af den første uge observerede jeg klassen og historielærerens undervisningsmetoder. Jeg lagde mærke til, at undervisningen primært bestod af at læse fra historiekompndiet og besvare tilhørende spørgsmål, i dette tilfælde om Kolonitiden. Desværre bemærkede jeg, at mange elever ikke var engagerede og havde svært ved at koncentrere sig. De udtrykte manglende interesse for faget og spurgte, hvorfor de skulle lære om fortiden, når den ikke har relevans i deres liv. Jeg blev bekymret og undrede mig over, at undervisningen ikke matchede målsætningerne for historieundervisning, som kræver, at eleverne skal undersøge og forstå sammenhænge og problemstillinger fra fortiden. Ifølge Børne- og Undervisningsministeriet (2019) bør historieundervisningen motivere eleverne til at anvende forskellige tilgange og indhold fra faget for at skabe mening og tage begrundede stillinger (Børne- og Undervisningsministeriet et al., 2019).

I denne bacheloropgave undersøges det, på baggrund af en hypotese om, at museumsbesøg kan være med til at opkvalificere undervisningen, hvordan historielærere kan bruge museumsbesøg som en ressource i historieundervisningen med det overordnede formål at fremme elevernes læring, engagement og interesse for faget samt kvalificere deres historiebevidsthed. Jeg er ud fra dette kommet frem til følgende problemformulering:

Problemformulering

Hvordan kan historielærere bruge museumsbesøg som en ressource i historieundervisningen til at fremme elevernes læring, engagement og interesse for faget og kvalificere elevernes historiebevidsthed?

Afgrænsning

I forbindelse med praktikken ønskede jeg at undersøge nærmere, hvordan elever generelt oplever historiefaget, og hvad de får ud af det. Som nævnt i indledningen er det få elever, der finder historiefaget interessant og kan ikke se meningen med det. Med dette bachelorprojekt ønsker jeg derfor at undersøge, om museumsbesøg kan indgå i historieundervisningen og skabe rammerne for, at eleverne kan kvalificere deres historiebevidsthed og bidrage til at gøre historien mere vedkommende for eleverne. Et museumsbesøg er en undervisningsmetode, der bryder med den klassiske undervisningsform i et klasselokale. I den forbindelse kunne det have været interessant at se på, hvilke indvirkninger det kan have på inklusion i klassefællesskabet. Herudover kunne det også være interessant at snævre det ind til lokalområdets historiske begivenheder og muligheder. Der er mange forskellige tilgange til, hvordan man kunne have grebet denne opgave an, men jeg har valgt at fokusere på museumsbesøg generelt i Danmark, hvad det kan gøre for elevernes historiebevidsthed og hvordan historielærerne kan bruge museerne som en god ressource til undervisningen. Jeg har dermed fundet det relevant at undersøge, hvad et museumsbesøg kan, som et almindeligt undervisningsforløb i klassen ikke kan.

Teori og metode

Teori- og metodeafsnittet skal skabe et overblik over dette bachelorprojekt og dets indhold. Dette i form af en læsevejledning. Efterfølgende redegøres og argumenteres der for mit valg af videnskabsteoretisk ståsted, læringssyn samt valg af empiri. Herudover vil jeg også forholde mig kritisk til den indsamlede empiri.

Læsevejledning

Dette bachelorprojekt har til hensigt at udforske, hvordan museumsbesøg kan anvendes som en ressource i historieundervisningen i folkeskolen for at fremme elevernes læring, engagement og interesse for faget samt kvalificere deres historiebevidsthed. Dette projekt er skrevet ud fra den kontinentale tilgang, hvilket betyder, at teori og empiri bliver udfoldet og sammenflettet løbende i analysen (Boding et al., 2019, s. 68-71). I første del af opgaven beskrives de undersøgelsesmetoder, der er anvendt som empirisk grundlag, herunder observationer og interviews. Herefter følger analysen, som er baseret på relevant teori, empiri og eksisterende forskning. Analysen er opdelt i underafsnit, der hver især belyser aspekter af problemformuleringen ud fra den valgte teori og empiri. Empirien består af observationer og interviews. Jeg observerede en 7. klasse under et undervisningsforløb på Holstebro Museum, hvor eleverne deltog i udstillinger om industrialisering og systemskiftet i 1901. Herudover består den af interviews med to historielærere og en undervisningsansvarlig på Holstebro Museum. Analysen er struktureret omkring centrale temaer: historieundervisningens formål, elevernes historiebevidsthed og museumsbesøg som udvidet læringsrum. I afsnittet om historieundervisningens formål undersøges, hvordan undervisningen kan fremme elevernes forståelse af historiske sammenhænge og styrke deres identitet og demokratiforståelse, som fremgår i nogle af målene for historiefaget (EMU, 2022). I afsnittet om historiebevidsthed, redegøres der for begrebet historiebevidsthed ved hjælp af Jens Aage Poulsen og Bernard Eric Jensens teori om dette. Herudover skabes der overblik over, hvordan man kan kvalificere elevernes historiebevidsthed. Til dette inddrages Illeris læringstrekant, for at finde frem til hvad der er afgørende for, at læring er til stede, og Poulsens udarbejdede model, som skaber overblik over, hvad der skal til for at styrke elevernes historiebevidsthed. Endelig analyseres museumsbesøg som en udvidelse af læringsrummet ved hjælp af teorier om udeskole og museumsdidaktik. Afslutningsvis præsenteres en konklusion, der sammenfatter de væsentligste fund og besvarer problemformuleringen. For at forbedre museumsundervisningen yderligere foreslås handlingsperspektiver med fokus på relationer, co-teaching, økonomi og tid.

Videnskabsteoretisk tilgang

Denne opgave er udarbejdet ud fra den hermeneutiske tilgang, da jeg anerkender den forforståelse, jeg i forvejen besidder i forhold til, hvad undervisning på et museum og et museumsbesøg med elever

består af. Jeg anerkender, at jeg er et selvfortolkende individ, der er formet af mine egne forforståelser, som stammer fra mine erfaringer, kultur, sprog og mere. Selvom jeg ikke kan frigøre mig fuldstændigt fra mine forforståelser, stræber jeg efter at være bevidst om dem og forsøger at indtage "den andens" perspektiv, når jeg indsamler empiri. Hermeneutik er en videnskabsteoretisk tilgang, som tager udgangspunkt i humanistisk og metodisk disciplin, og hvor der anvendes en forforståelse af et emne. Det giver samtidig et billede af, at man aldrig kan være hundrede procent objektiv eller neutral i udarbejdelsen af en opgave. Denne proces, hvor forståelsen af delene og helheden gensidigt påvirker hinanden, kaldes også den hermeneutiske cirkel (Tanggaard Pedersen & Brinkmann, 2010, s. 513).

Læringssyn

For at kunne forstå hvordan jeg, i dette tilfælde, mener læringen foregår, tager jeg udgangspunkt i elementer fra den socialkonstruktivistiske teori, Klafkis dannelsesperspektiv og en pragmatisk tilgang. Det afspejler en helhedsorienteret tilgang til læring, der fremhæver social interaktion, kritisk tænkning og integration af teori og praksis.

Socialkonstruktivistisk Perspektiv

Leo Vygotsky (1896-1934) var en russisk psykolog, kendt for sin sociokulturelle teori om kognitiv udvikling, der understreger vigtigheden af social interaktion og vejledning i læringsprocessen. Det socialkonstruktivistiske perspektiv, som inspireret af Vygotsky, lægger vægt på, at læring opstår gennem social interaktion og aktiv deltagelse i et fællesskab. Ifølge Vygotskys sociale læringsteori udvikler individer deres forståelse af verden gennem samspillet med andre mennesker (Vygotskij & Cole, 1981, s. 57). Herigennem skabes viden og forståelse ikke blot individuelt, men i fællesskab, hvor samtaler, diskussioner og samarbejde spiller en afgørende rolle.

Klafkis Dannelse

Wolfgang Klafki (1927-2016) var en tysk uddannelsesteoretiker, kendt for sin teori om dannelse, som fremhæver betydningen af at udvikle en kritisk og reflekterende tilgang til læring. Klafkis teori om dannelse understreger betydningen af at udvikle en kritisk og reflekterende tilgang til læring (Beck et al., 2014, s. 75). Dannelse handler ikke blot om at tilegne sig viden, men også om at udvikle evnen til at tænke selvstændigt, kritisk og værdibaseret. Dette syn på læring fremhæver vigtigheden af at

skabe læringsmiljøer, hvor eleverne opmuntres til at udforske, udfordre og reflektere over deres egne og andres perspektiver.

Pragmatisk Tilgang

John Dewey (1859-1952) var en amerikansk filosof og pædagog, kendt for sin pragmatisk tilgang til uddannelse, der understreger læring gennem erfaring og betydningen af aktiv deltagelse i undervisningsprocessen. John Deweys pragmatisme understøtter denne tilgang ved at fokusere på, at viden tilegnes gennem handling og erfaring (Brinkmann, 2006, s. 30). Pragmatismen fremhæver vigtigheden af at undersøge virkeligheden i konkrete praktiske sammenhænge, hvor teori og praksis integreres (Brinkmann, 2006, s. 30).

Empiri

Efter min tredje praktik på Videbæk skole, fortsatte jeg med at holde kontakten til historielæreren jeg havde fulgt i praktikken. Dette gav mig muligheden for at følge den samme 7. klasse videre til næste forløb, denne gang på sidelinjen. Historielæreren forberedte følgende forløb ”*Arbejderbevægelsen og vejen mod velfærdsstaten*”, med henblik på at benytte sig af Holstebro Museums undervisningsforløb. Undervisningsforløbet på Holstebro Museum, er knyttet til museets to permanente udstillinger: ”*Jernmænd*” og ”*Det Eventyrlige Loft*”, som handler om industrialiseringen og systemskiftet i 1901 (Holstebro Museum, u.å.). Min empiri er baseret på forskellige undersøgelsesmetoder. Jeg har indsamlet empiri i form af observationer, primært fra museumsbesøget på Holstebro Museum, i foråret 2024. Herudover har jeg interviewet to historielærere, en fra mellemtrinnet og en fra udkolingen på samme skole, og undervisningsansvarlig fra Holstebro museum.

Observationsstudie

Observation er en metodisk tilgang inden for forskning og undersøgelse, som fokuserer på systematisk indsamling af informationer med en klar plan for deres anvendelse (Canger & Kaas, 2016, s. 253). Når man observerer, er målet at bruge ens sanser til at registrere og indsamle indtryk og data om det, der sker i praksis. Gennem denne observationsproces sikrer jeg mig, at mine vurderinger ikke blot er baseret på subjektive meninger og holdninger, men derimod på dokumenteret og pålidelig viden om observationernes resultater. I forskning kan observation anvendes både som en

kvalitativ og kvantitativ tilgang til dataindsamling (Canger & Kaas, 2016, s. 254). Jeg har fokuseret på at have en kvalitativ tilgang til det jeg har observeret, i og med at de informationer, jeg har indsamlet, senere skal analyseres og fortolkes.

Jeg har valgt observation som en del af min empiri, da det gav mig mulighed for at indsamle data, som er nødvendige for at kunne besvare min problemformulering og give mig en indsigt i hvordan et undervisningsforløb på et museum kan berige elevernes historiebevidsthed. Min indsamlede empiri tager udgangspunkt i observationer fra undervisningsforløbet på Holstebro museum. For at beskrive min rolle i forhold til observationen, tager jeg udgangspunkt i sociologen Reymond L. Golds observatørroller (Engsig, 2020, s. 32). Gold beskriver fire observatørroller, som beskriver involveringsgraden mellem observatør og de observerede. Jeg agerede som: ”observatør, der deltager”. Det vil sige, jeg var tilstede som tydelig observatør og var ikke i interaktion med eleverne, som jeg observerede på (Engsig, 2020, s. 33). Med andre ord valgte jeg at være den ikke-deltagende observatør. Dette gav mig mulighed for at bruge en mere struktureret observationsmetode, som fx tidsintervaller eller registrering af elevens indbyrdes interaktion, som er relevante for undersøgelsens formål (Canger & Kaas, 2016, s. 283).

Jeg valgte at lave en direkte observation af eleverne under museumsbesøget. Alternativt kunne jeg have valgt en mere indirekte observation, hvor fokus ville have været på at tage videooptagelser som supplement. I og med at jeg var alene om at observere, fravalgte jeg at bruge tiden på dette. Udover det ville det også kunne påvirke elevernes adfærd unødigt.

Interview

Jeg har udarbejdet en interviewguide til mine kvalitative forskningsinterviews. Denne guide består af en række spørgsmål, der hjalp mig med at indsamle data og sikre, at samtalen forblev fokuseret på de emner, jeg ønskede at undersøge. Jeg valgte at have et forskningsspørgsmål og nogle interviewspørgsmål. Forskningsspørgsmål var designet til at få dybere forståelse af bestemte fænomener og processer, mens interviewspørgsmålene var mere konkrete og søgte specifikke beskrivelser (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 46-47). Som nævnt i min afgrænsning har jeg valgt at interviewe to lærere, som er uddannet historielærere og har begge mere end tre års erfaring. For at bevare deres anonymitet, har jeg valgt at omtale dem som henholdsvis lærer fra mellemtrinnet og lærer fra udskoling. Jeg har valgt at interviewe to historielærere med henblik på at blive klogere på, hvordan de benytter sig af museer som ressource i deres undervisning, hvis dette er noget, de gør brug af. Herudover spurgte jeg ind til, hvordan de oplever, at eleverne tager imod brugen af museer i

undervisningen. Interviewene med de to lærere tog udgangspunkt i interviewguiden og herefter har jeg selv transskriberet svarene ud fra noter. Derfor er dette blot uddrag fra interviewene.

Udover de to ovenstående lærere har jeg også interviewet undervisningsansvarlig, Asta Staal, fra Holstebro Museum. Forinden interviewet havde jeg udarbejdet en interviewguide, igen med et forskningsspørgsmål og nogle interviewspørgsmål. Jeg optog interviewet og efterfølgende har jeg transskriberet det. Jeg har dog selv sorteret i det, og fjernet mange overflødige ord, som fx øh, mmh, osv., derfor det semitransskriberet interview.

Metodekritik

I min observation har jeg valgt at være ikke deltagende og derfor fokuserede jeg kun på at iagttage. Som observatører vil jeg altid have en vis subjektivitet med mig; jeg bør derfor stille mig kritisk overfor mine undersøgelsesmetoder og været opmærksom på blinde pletter (Hillersdal & Nørtoft, 2015). Jeg har været opmærksom på at forholde mig åben og kritisk overfor min egen observation og tolkning af, hvad jeg observerede. I forlængelse af det er jeg også opmærksom på at min tilstedeværelse har kunnet påvirke både museumsunderviseren, elevernes lærer og i den grad eleverne. Herudover er det vigtigt at bemærke, at min empiri er begrænset til ét enkelt undervisningsforløb på ét specifikt museum, hvilket kan have indflydelse på generaliserbarheden af mine resultater. Derudover kunne andre metoder såsom fokusgruppeinterviews eller kvantitative spørgeskemaundersøgelser med eleverne have bidraget til en mere nuanceret forståelse af deres oplevelser og holdninger til museumsbesøg i historieundervisningen.

Eksisterende forskning

For at supplere mit bachelorprojekt på baggrund af min egen kritik af min empiri, har jeg valgt at inddrage elementer fra eksisterende forskning indenfor dette emne. Jeg vil bruge dele af eksisterende forskning i min analysedel, for at kunne belyse andre synspunkter heraf.

Casestudie af Margit Eva Jensen (2019)

Et casestudie af historieundervisning og pædagogiske koblingsdannelser mellem klasserum og museum Jensen, Margit Eva (Jensen, 2019).

Jeg har valgt at inddrage følgende casestudie og udvælger relevante dele derfra for at kunne besvare problemformuleringen til dette projekt.

I casestudiet pointerer Jensen at Dewey (1916), Scott et al. (2011), Engle og Conant (2002) og udeskoleforskere som Jordet (2010), lægger vægt på at lærerens opgave med at stille gode, varierede ressourcer til rådighed for eleverne i undervisningen, har en betydning for forudsætningen af elevernes selvstændige tilegnelse af stoffet (Jensen, 2019, s. 222). Det vil sige, at man som lærer skal sikre sig, at der er den nødvendige mængde af forskellige ressourcer til stede til eleverne, for at de kan udvikle og tilegne sig nyt stof. Her kan man se på potentialet i museerne som vidensinstitutioner, der kan levere en opdateret forskningsbaseret undervisning (Jensen, 2019, s. 222).

Et andet udpluk jeg har valgt fra casestudiet, er en betegnelse som historielæreren bruger i casen. Hun beskriver eleverne som "*små eksperter*". Det er en betegnelse for en koblingsstrategi til museumsundervisning, hvor elevernes deltagelsesmuligheder skabes. En forudsætning for at være "*en lille ekspert*" er genkendelse, altså at eleverne kan genkende og føre en samtale med museumsunderviseren om en historie eller periode de kender fra klassen (Jensen, 2019, s. 222). Museet gør det altså muligt for eleverne at få fortalt historien, som de har en viden om, i en ny repræsentation. Eleverne kan samtidig bevæge sig rundt imellem udstillingerne, som indeholder konkrete genstande, der er blevet lavet og anvendt af mennesker fra fortiden (Jensen, 2019, s. 222). Casestudiet viser også, at historielæreren kan bruge museumsbesøg som en ressource til mange ting. Man kan bruge det til en introduktion til et nyt forløb, til et igangværende forløb og som afslutning på et forløb. Herudover vil man også kunne drage perspektiver til et museumsbesøg, hvis det har relevans til andre forløb i historieundervisningen hen over skoleåret. Historielæreren demonstrerer på den måde gentagende brug af museumsbesøg og dermed kan det fungere som et redskab for læreren. Fra elevernes synsvinkel var et besøg på museet noget, som eleverne i denne 6. klasse huskede tydeligt, havde tillid til og kunne bruge i deres egen forståelse af historie. De anvendte museet både som en kilde til at skabe deres egne historiefortællinger og som et referencepunkt til at foretage kritiske analyser af historiske begivenheder (Jensen, 2019, s. 224).

Jensens casestudie om historieundervisning og museumsbesøg understreger lærerens rolle i at facilitere forskellige ressourcer og museers potentiale som opdaterede læringsmiljøer. Begrebet "*små eksperter*" illustrerer en effektiv strategi til at engagere eleverne i museumsundervisning. Samtidig

viser studiet, hvordan gentagne museumsbesøg kan bidrage til elevernes dybere forståelse og engagement i historiefaget.

Åben skole

Jeg har valgt at inddrage en undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), da denne undersøgelse vil give bedre indblik i, hvor gode skolerne er til at benytte sig af ”åben skole”.

Skoler har med folkeskolereformen indført et samarbejde med omkringliggende institutioner, virksomheder og foreninger, kaldet åben skole. Målet er, at skolerne åbner sig mod omverdenen for at give eleverne indsigt i forskellige vidensmiljøer uden for skolen, der bidrager til folkeskolens formål og giver dybdegående viden om faglige emner. Eksempler på åben skole-aktiviteter inkluderer besøg fra idrætsforenings trænere til undervisning på skolen eller klasseture til lokale virksomheder og museer (Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2017).

Denne rapport undersøger skolernes brug af åben skole-initiativer i skoleåret 2017/18, med fokus på, hvordan eksterne samarbejdspartnere og læringsmiljøer integreres i skolens dagligdag, og hvordan lærere og pædagoger vurderer samarbejdet (Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2017).

Undersøgelsen baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse, der blev udført blandt en repræsentativ prøve af lærere og pædagoger på landsplan. Dataindsamlingen blev administreret af Epinion. I alt deltog 792 lærere, 45 børnehaveklasseledere og 89 pædagoger i undersøgelsen, som i det følgende omtales som lærere og pædagoger.

Resultaterne fra rapporten

Resultaterne fra rapporten indikerer, at mere end halvdelen af de undersøgte lærere og pædagoger deltog i åben skole-initiativer i skoleåret 2017/18, og at der var en bred vifte af eksterne samarbejdspartnere involveret i undervisningen. Desuden angiver både lærere og pædagoger, at de finder samarbejdet med eksterne parter meningsfuldt, og at værdien af dette samarbejde i høj grad matcher den tid og de ressourcer, der lægges i det (Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2017).

Resultaterne af undersøgelsen viser, at når lærere og pædagoger beslutter at samarbejde med eksterne partnere, fokuserer de på flere centrale områder. Dette inkluderer at styrke elevernes faglige læring ved at integrere eksternt viden og ekspertise, at skabe oplevelser i undervisningen, der fremmer elevernes trivsel og sociale interaktion, samt at gøre undervisningen mere praksisorienteret og

anvendelsesorienteret. Resultaterne fra undersøgelsen indikerer, at fravalg af åben skole-initiativer primært skyldes økonomiske og planlægningsmæssige udfordringer samt en opfattelse blandt lærere og pædagoger af, at disse initiativer ikke er relevante for deres undervisning (Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2017)

Teori og analyse

I følgende analyse, som er det centrale i dette projekt, vil jeg, som nævnt i læsevejledning, redegøre for teori og empiri og herefter sammenflette det løbende i denne analyse.

Folkeskolens formål

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling (Folkeskoleloven, 2024).

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati (Folkeskoleloven, 2024).

Folkeskolens formålsparagraffer fremhæver skolens opgave i at sikre elevens almene dannelse, hvilket kan tolkes som en central del af skolens virke. Dette perspektiv understøttes af Wolfgang Klafkis dannelsesteori, som betoner betydningen af dannelse i skolen. Ifølge Klafki skal dannelsen i skolen orientere sig mod at forberede eleverne til at leve i et demokratisk, frit og socialt samfund, hvor de kan varetage deres borgerrettigheder. Formålet med skolen og undervisningen er derfor, ifølge Klafki, at danne eleverne til selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritet (Beck et al., 2014, s. 75). **Selvbestemmelse** indebærer individets ret til at tænke og tolke selvstændigt. **Medbestemmelse** handler om individets ansvar for udformning af fællesskabet og den fælles kultur. **Solidaritet**

refererer til individets dannelse til demokrati og samarbejde. Disse egenskaber kan kobles til værdierne åndsfrihed, ligestilling og demokrati, som nævnes i Folkeskoleloven §1, stk. 3 (Folkeskoleloven, 2024).

Selvom ordet "dannelse" ikke længere eksplicit fremgår af formålsparagraffen og er erstattet af "elevens alsidige udvikling", må denne alsidige udvikling nødvendigvis inkludere almen dannelse. Især må den fokusere på dannelse til at blive en god samfundsborger.

Historiefagets formål

For at forstå formålet med historiefaget i skolen, er det vigtigt at se ud over de specifikke mål og kompetencer og i stedet fokusere på de overordnede formål for faget:

Eleverne skal i historie opnå sammenhængsforståelse i samspil med et kronologisk overblik og kunne bruge denne forståelse i deres hverdags- og samfundsliv. Eleverne skal blive fortrolige med dansk kultur og historie.

Stk. 2. Eleverne skal arbejde analytisk og vurderende med historiske sammenhænge og problemstillinger for at udbygge deres forståelse af menneskers liv og livsvilkår gennem tiderne og opnå indsigt i kontinuitet og forandring.

Stk. 3. Elevernes historiske bevidsthed og identitet skal styrkes med henblik på, at de forstår, hvordan de selv, deres livsvilkår og samfund er historieskabte. Derved opnår eleverne forudsætninger for at leve i et demokratisk samfund (EMU, 2022).

Som det fremgår i stk. 3. af historiefagets formål: Ved at styrke elevernes historiske bevidsthed og identitet gives de væsentlige forudsætninger for at kunne fungere aktivt i et demokratisk samfund. Denne forståelse af historie og dens indvirkning på samfundet er afgørende for at kunne deltage konstruktivt og engageret i demokratiske processer og for at kunne forstå samfundets udvikling og kompleksitet. Det er en vigtig opgave som historielærer, at man skal være med til at danne eleverne til at blive selvstændige aktive deltagere i et demokratisk samfund. Som det fremgik i rapporten fra EVA om åben skole, er dette en væsentlig mulighed. Det er en ressource, skolen kan benytte sig af,

som kan styrke elevernes faglige læring ved at integrere ekstern viden og ekspertise. Åben skole kan være med til at fremme elevernes trivsel og sociale interaktioner, på tværs af lærer, elever, udefrakommende eksperter osv. På den måde kan udefrakommende faktorer være med til at styrke elevernes sammenhængende forståelse af sammenspil mellem deres hverdags- og samfundsliv.

Undervisningsforløb fra Holstebro Museum

Jeg har valgt at analysere på undervisningsforløbet fra Holstebro Museum, for at vurdere det undervisningsmateriale, som museet stiller til rådighed for lærerne og elever inden de skal på besøg hos dem. Analysen tager udgangspunkt i Hansens og Skovmands læremiddeltrekant (Bilag 4) (Poulsen & Larsen, 2021, s. 214). Undervisningsforløbet er en guide til læreren, som man kan bruge til inspiration i forhold til når man skal til at planlægge sin undervisning. Derfor udvælger jeg de punkter, som har relevans for at se på om undervisningsmaterialet er relevant i forhold til at kunne bruge det som historielærer.

Udtryk:

Ser vi på undervisningsmaterialets udtryk er opstillingen klart og struktureret. Den er delt ind i tre elementer: På skolen, på tur i byen og besøg på Holstebro Museum. Der er anvendt klare overskrifter og punktopstillede lister, hvilket gør det let at navigere (Bilag 3). Museet har valgt at henvise til andre læringsportaler, som opfylder historiefagets formål. Dette gør det nemmere for læreren, når man skal planlægge sit undervisningsforløb i forbindelse med et museumsbesøg.

Æstetisk appel: Forløbet indeholder en række interessante historiske oplysninger, der kan være motiverende og engagerende for eleverne og give et godt overblik for læreren.

Aktivitet:

Lærermidlets aktivitet er tydeligt, da der er en tydelig rollefordeling mellem lærerens og elevernes handlinger og aktiviteter. Lærervejledningen indeholder klare anvisninger til både klasseundervisning og gruppearbejde.

Opgaveforslag: Der er foreslået en række opgaver, der involverer analytiske og reflekterende færdigheder hos eleverne, såsom billedanalyse og diskussioner om historiske begivenheder.

Differentiering: Der er inkluderet forskellige niveauer af aktiviteter, der kan imødekomme elevernes forskellige læringsbehov og interesser. Dette er en opgave som er op til historielæreren og ikke museet.

Indhold:

Ser vi på undervisningsmaterialets indhold, er det relevant, da forløbet dækker vigtige emner som industrialisering, politiske ideologier, og arbejderbevægelsen, hvilket er relevant for målgruppen og tilpasses klassetrinnet.

Lokalforankring: Indholdet er forankret i lokale historiske begivenheder og virksomheder, hvilket kan gøre læringen mere meningsfuld og relaterbar for eleverne.

Klar progression: Der er en tydelig progression fra klasserumsundervisning til museumsbesøg, hvilket kan bidrage til en sammenhængende og struktureret læringserfaring.

Tilgængelighed:

Klart sprog: Instruktionerne og oplysningerne er formuleret på en klar og forståelig måde, hvilket kan hjælpe læreren og eleverne med at afkode og forstå indholdet.

Museumsmateriale: Museets ressourcer og materialer er tydeligt beskrevet og tilgængelige for læreren og eleverne, hvilket kan lette forberedelsen og gennemførelsen af besøget.

Progression:

Undervisningsmaterialet bygger på tidligere viden: Forløbet tager udgangspunkt i tidligere historiekundskaber og udvikler dem yderligere gennem praktisk erfaring og undersøgelse.

Skaber forbindelser: Der etableres forbindelser mellem historiske begivenheder og nutidige emner, hvilket kan hjælpe eleverne med at forstå relevansen og betydningen af det lærte.

Opfordrer til refleksion: Der er indbygget tid og plads til refleksion og diskussion, både undervejs i undervisningen og ved evalueringen af forløbet.

Differentiering:

Variation i aktiviteter: Der er inkluderet en række forskellige aktiviteter og opgaver, der kan imødekomme elevernes forskellige færdigheder og interesser.

Tydelige forventninger: Der er klare forventninger til elevernes arbejde og præstationer, hvilket kan hjælpe med at differentiere undervisningen og støtte eleverne i deres læring.

Mulighed for individuelt arbejde: Der er indbygget tid og rum til individuelt og gruppearbejde, hvilket kan give eleverne mulighed for at arbejde i deres eget tempo og fokusere på deres individuelle behov.

Mål:

Faglige og dannelsesmæssige mål: Målene for undervisningsforløbet er klart formuleret og relateret til både faglige og dannelsesmæssige aspekter af historiefaget.

Relevans for målgruppen: Målene er relevante og tilpasset målgruppens alder og trin, hvilket kan hjælpe med at motivere eleverne og sikre en meningsfuld læringserfaring.

Samlet set er dette undervisningsforløb velstruktureret, relevant og differentieret med klare mål og progression. Det tager hensyn til elevernes forskellige læringsbehov og inddrager både klasseværelsesaktiviteter og museumsbesøg for at skabe en varieret og engagerende læringserfaring. Museet har altså skabt et læringsforløb, som har relevans for eleverne og er håndgribeligt for læreren. Der henvises til læringsportaler hvor faglige mål også indgår i. Det er tydeligt, at museet forsøger at skabe en undervisning som er meningsfuld og som kan styrke elevernes historiske kompetence. Ud fra interviewet med undervisningsansvarlig Asta Staal, fortæller hun også at *"Vi forsøger så vidt muligt at forberede undervisningsforløbene, så de overholder fællesmålene for historiefaget, og ellers henviser vi til emner man kan arbejde med på de forskellige læringsplatforme, fx Clio, Alinea osv. Det er de genkendelige platforme, som eleverne er vant til at færdes på i forvejen, og det er et bevidst valg at vi henviser til dem, da det er nemmere for lærerne og eleverne"* (Bilag 5).

Herudover ønsker museet at *"... give skoleelever en meningsfuld oplevelse, der kan berige deres forståelse for fortiden og styrke deres historiske kompetencer. Samtidig ser vi det som en vigtig del af vores opgave som museum at støtte op om skolernes undervisning og bidrage til et godt samarbejde."* (Bilag 5).

Historiebevidsthed

Historiebevidsthed er en dynamisk proces, der strækker sig fra fortiden gennem nutiden til fremtiden. Ifølge Jens Aage Poulsen er der fem centrale aspekter, der er afgørende for at styrke historiebevidstheden blandt elever:

1. At forstå og håndtere spor fra og fortællinger om fortiden
2. At kunne stille relevante spørgsmål til fortiden
3. At kunne finde og vurdere historiske kilder, der kan give svar på spørgsmålene
4. At kunne bruge kilder til at skabe gyldige historiske fortællinger om fortiden
5. At kunne kontekstualisere (Poulsen, 2015)

Historiebevidsthed indebærer også en forbindelse mellem fortid og nutidens virkelighed, som Bernard Eric Jensen påpeger. Jensen argumenterer for, at historie ikke blot er en fjern fortid, men snarere en kontinuerlig proces, der omfatter forståelse af fortiden, nutiden og fremtiden (Jensen, 1996). Dette indikerer, at historiebevidsthed ikke blot er passiv erkendelse, men en aktiv proces, hvor individet skaber mening og forventninger til fremtiden gennem refleksion over fortiden (Færk & Horn Petersen, 2013, s. 11).

Samlet set udgør historiebevidsthed en grundlæggende del af historieundervisningen, idet den bidrager til elevernes forståelse af fortiden, deres engagement i læreprocessen og deres evne til at anvende historisk viden i en bredere sammenhæng. Ved at forstå og analysere historiebevidsthedens komplekse natur kan undervisere bedre imødekomme elevernes behov og styrke deres historiekompetencer på tværs af forskellige dimensioner af viden og forståelse (Poulsen & Pietras, 2016).

Kvalificering af elevernes historiebevidsthed

Noget af det centrale i min problemformulering omhandler, hvordan man kan kvalificere elevernes historiebevidsthed. Dette er enormt svært at måle på, men jeg har forsøgt at skabe et overblik over væsentlige faktorer, som skal være til stede for at skabe læring og senere vil jeg kigge på, hvad der skal til for at gøre det muligt at øge elevernes historiebevidsthed. Jeg har valgt at inddrage Illeris læringstrekant (Bilag 1), som omhandler læringens processer og dimensioner (Illeris, 2012, s. 17).

Tegn på læring

Illeris læringstrekant illustrerer sammenspillet mellem de tre dimensioner: indhold, drivkraft og samspil, som alle er afgørende for læring.

Gennem læringens indholdsdimension arbejdes der overordnet på at tilegne os forståelse og færdigheder, der gør os i stand til at forstå og håndtere vores omgivelser. Dette indebærer en proces med at opnå mening og mestring, hvilket fører til en generel udvikling af vores funktionalitet (Illeris, 2012, s. 17). Med andre ord arbejder vi på at opbygge den viden og de evner, der gør os i stand til at navigere i verden omkring os og engagere os effektivt i forskellige situationer. Det er altså indholdsdimensionen, der skal sikre at det rette indhold er til stede for at man kan opbygge viden. I ovenstående analyse af læremidlet, var det tydeligt at det indeholder mange forskellige elementer, som kan være med til at opbygge elevernes viden. Ud fra observationen fra museumsbesøget, delte museumsunderviseren også en masse indhold og viden ud til eleverne. Museumsunderviseren introducerer eleverne til forskellige udstillinger: *"Jernmænd"* og *"Det eventyrlige loft"* (Bilag 6). Herudover er der et potentiale i museerne, som det beskrives tidligere i eksisterende forskning (Jensen, 2019), *"at museerne kan levere en opdateret forskningsbaseret undervisning"* (Jensen, 2019, s. 222).

Gennem læringens drivkraftdimension stræbes der efter at opretholde en psykisk balance samtidig med at udvikle vores følsomhed eller sensitivitet. Dette indebærer en proces med at finde motivation og indre styrke til at håndtere udfordringer og oplevelser, samtidig med at vi bliver mere følsomme over for vores egne og andres behov og følelser (Illeris, 2012, s. 18). Drivkraften er det, der skal motivere eleverne til at lære noget. For at kunne motivere eleverne er det væsentlig at inddrage dem. Museumsunderviseren forsøger at inddrage eleverne ved at stille dem spørgsmål undervejs. *"Underviseren stiller et spørgsmål til eleverne: "kender i til nogle af de ældre fabrikker i Holstebro?"* (Bilag 6). Ud fra observationen ses det at nogle af eleverne ikke er særlig opmærksomme, og dermed ikke motiveret for at lære. Dette ses i følgende fra observationsskemaet: *"Størstedelen af eleverne følger interesseret med. Men nogle af eleverne ser ud til at være mindre engagerede og kigger på de andre elever eller skubber lidt til hinanden. En af dem ser ud til at kede sig, da han forsøger at få en samtale i gang med en anden elev. En anden elev sidder med et tomt blik og stirrer ud i luften."* (Bilag 6). Efter at underviseren har stillet spørgsmålet fanger han nogle af elevernes opmærksomhed. Han fanger nogle af elevernes interesse ved dette. Særligt én elev kom på banen og udbrød "...

tobaksfabrikken. De andre elever grinte lidt, men han havde ret.” (Bilag 6). Her forsøger underviseren at motivere eleverne til at deltage, og det lykkedes at få de fleste med.

Gennem læringens samspilsdimension forsøger man at opnå integration med de dele af omverden, som man ønsker at involvere sig i. Dette indebærer udvikling af vores evne til kommunikation, samarbejde og interaktion med andre, hvilket styrker vores sociale færdigheder og forbindelser (Illeris, 2012, s. 18). Dermed bidrager denne dimension til vores evne til at fungere effektivt i forskellige sociale og interpersonelle sammenhænge, hvilket er afgørende for vores personlige og professionelle udvikling. Et tværfagligt samarbejde mellem et museum og en skole, kan være med til at udvikle denne sammenspilsdimension. Gennem et museumsbesøg er der mulighed for at skabe en interaktion mellem lærer-museums lærer, lærer-elev, elev-museums lærer og elev-elev. Der er rig mulighed for at udvikle sin egen viden gennem interaktion med andre ved at tage på museumsbesøg. Det tværfaglige samarbejde taler ind i Vygotskys læringsteori (Vygotskij & Cole, 1981), som tidligere nævnt. Hvilket handler om at i interaktion med andre skabes viden og forståelse ikke blot individuelt, men i fællesskab, hvor samtaler, diskussioner og samarbejde spiller en afgørende rolle. Ved at deltage i dialog og samarbejde med andre kan eleverne konstruere deres egen viden og forståelse i fællesskab, hvilket fremmer dybere læring og forståelse.

For at læring kan være til stede er der flere parametre der spiller ind. Det er alt afgørende at gøre det væsentligt for eleverne, og sørge for at inkludere dem i undervisningen. Museumsunderviseren forsøger at gøre dette blandt andet ved at stille eleverne spørgsmål. Elevernes deltagelsesmuligheder skabes ved at gøre det genkendeligt og inddrage dem mere. Undervisningsmaterialet sørger for at informere eleverne om, hvad de skal ud og opleve på museet. Derfor er det genkendeligt for dem, når de skal ud og undervises på museet efterfølgende. Dette kan være med til at gøre dem til ”*små eksperter*”, som nævnt i allerede eksisterende forskning fra casestudiet (Jensen, 2019).

Historiske indholdskompetencer

At udvikle ens historiebevidsthed kræver en mangfoldig tilgang til læring, der integrerer forskellige ressourcer og metoder. Som nævnt er det særdeles svært at måle på, hvornår eleverne har kvalificeret deres historiebevidsthed. I stedet for har jeg valgt at fokusere på, hvad skal der til for, at det kan være muligt at øge elevernes historiebevidsthed. For at have noget mere konkret man kan gå ud fra har Jens Aage Poulsen udarbejdet en model til at styrke historisk bevidsthed og tænkning (Bilag 2).

Modellen er inspireret af førende tyske historiedidaktikere som Andreas Körber og Waltraud Schreiber (Poulsen, 2015, s. 4). Modellen er cirkulær og består af fire trin, som fører til historisk indholdskompetence:

- **Afsæt**, som kan beskrives som elevens forforståelse og den nysgerrighed, der leder til arbejdet med en bestemt problemstilling.
- **Undersøgelseskompetencer**, som handler om at kunne formulere denne problemstilling operationelt.
- **Metodekompetencer**, som handler om at kunne vurdere kilders relevans og validitet.
- **Orienteringskompetencer**, som handler om at kunne relatere og perspektivere den nye viden i forhold til egen hverdag og revidere egne forforståelser. Med andre ord skaber eleven en ny fortælling ud fra en ny eller revideret forståelse af fortiden og dermed nutid og fremtid (Poulsen, 2015, s. 4).

Modellen er brugbar, da den tager udgangspunkt i den enkelte elevs historiske bevidsthed. Selve forløbet i modellen afspejler den varierende læring og erkendelsesprocesser, der foregår i elevens hverdag. Som lærer er det dermed vigtigt at understøtte denne proces og hele tiden imødekomme og udfordre eleven på dets relevante niveau.

Med denne model, vil jeg nu forsøge at se om ovenstående punkter er til stede i undervisningsbesøget på Holstebro museum, for at finde frem til om der er mulighed for at udvikle og kvalificere elevernes historiebevidsthed.

Inden museumsbesøget har eleverne arbejdet med forskellige kilder, for at få viden om det pågældende emne. Dette kan være med til at give eleverne et godt afsæt, altså forforståelse og nysgerrighed, inden de skal til at arbejde videre med emnet. Det er vigtigt, at eleverne er forberedte, da det øger deres deltagelsesmuligheder. Undervisningsansvarlig på Holstebro Museum, nævner, hvor vigtigt det er at møde forberedt op til et museumsbesøg: *”Det er ikke altid eleverne møder forberedte op, og det er lidt ærgerligt, fordi man kan tydeligt mærke når de er inde i stoffet i forvejen. Det gør at de er lidt mere tilbøjelige til at stille os spørgsmål, måske fordi de føler de kender lidt til emnet, gør at de tør stille flere spørgsmål. Heldigvis oplever vi som oftest, at de møder forberedte op.”* (Bilag 5). Elevernes engagement tyder på at være bedre, hvis de kommer velforberedte til et museumsbesøg.

Interviewene med en historielærer fra udskoling og mellemtrinnet viser, at lærerne benytter sig af materialet, som museerne tilbyder. *”Jeg vil bestemt udnytte de materialer, som museerne stiller til rådighed før og efter besøget, da jeg tror, det kan være en værdifuld ressource til at forberede*

eleverne” (Bilag 7) og ”Ja, jeg udnytter de materialer, som museerne stiller til rådighed til undervisningsbrug før og efter besøget, da det beriger undervisningen og giver eleverne mulighed for at forberede sig bedre. Nogle museer har givet adgangen til dette på forhånd, uden at det koster penge. Andre skal man betale inden man får mulighed for at tilgå undervisningsforløbet, dette kan hindre mig nogle gange og gør at jeg ikke altid vælger dem.” (Bilag 8). Historielærerne mener også, at det er en god ide at forberede eleverne inden besøget på et museum.

For at styrke elevernes historiebevidsthed, er det ifølge Poulsen, væsentlig at øge elevernes undersøgelseskompetence. Derfor kan man som underviser stille de relevante og givende spørgsmål. Det gælder både i arbejdet med undervisningsforløbet men også under et museumsbesøg.

Olga Dysthe (f. 1947) er en norsk pædagogisk forsker, kendt for sit arbejde med dialogisk undervisning, som understreger vigtigheden af interaktion og kommunikation i læringsprocessen. Olga Dysthe introducerer blandt andet til *autentiske spørgsmål og udnyttelse af elevsvar*, hvor læreren har til opgave at involvere eleverne og vække deres tidligere læring ved brug af ny viden. Åbne og autentiske spørgsmål er et væsentligt redskab, der tillader eleverne at forstå sammenhængen mellem tidligere og ny læring (Dysthe, 2005, s. 226).

Som tidligere nævnt, forsøger museumsunderviseren at motivere eleverne ved at stille åbne og autentiske spørgsmål, hvilket kan være med til at motivere eleverne men også at få eleverne til at reflektere over den viden de allerede besidder.

Herudover er det vigtigt at eleverne selv skal forsøge at skabe de gode undersøgende spørgsmål. I observationsskemaet fremgår der ikke nogen eksempler på, at en elev stiller spørgsmål til museumsunderviseren. Derfor kan der med fordel være fokus på, at eleverne skal forberede nogle spørgsmål som er relevante til emnet, i dette tilfælde ”*industrialisering*”. Ved at gøre dette kan man også forbedre elevernes undersøgelseskompetencer.

Et tredje element fra Poulsens model er metodekompetence. Altså elevernes kompetence til at vurdere kildens relevans og validitet. Jævnfør undervisningsforløbet og læremiddelsanalysen, oplyses det, at der er rig mulighed for at arbejde med forskellige kilder i undervisningen. Jeg vil ikke gå i dybden med, hvad de har arbejdet med, og hvad de fik ud af det, da jeg ikke har indsamlet empiri om dette. Jeg vælger blot at pointere, at eleverne har arbejdet med forskellige kilder, da dette er væsentligt i forhold til om eleverne har haft mulighed for at udvikle deres historiebevidsthed.

Sidste element fra Poulsens model er orienteringskompetence. Det er her eleverne skal relatere og perspektivere deres nye tilegnede viden med deres egen hverdag og herefter revidere deres egne forforståelser. Eleverne danner herved en forståelse og en kobling mellem fortiden, nutiden og fremtiden. Dette kan ske i efterbearbejdelsen af et museumsbesøg, her er det lærerens opgave at være skarp på at forberede undervisningsmateriale, som gør dette muligt.

Udvidet læringsrum

Museumsdidaktik

Museer spiller en afgørende rolle i at aktualisere viden om kultur- og naturarv gennem deres indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling. Ved at gøre denne arv tilgængelig og vedkommende for lokalsamfund, nationer og den globale offentlighed kan museer bidrage til udviklingen af kulturel og naturmæssig bevidsthed og betydning. Samtidig sikrer museerne, at denne arv bevares og forvaltes til fremtidige generationers glæde og gavn.

Museernes hovedopgaver er følgende:

- At indsamle
- At bevare
- At forske
- At formidle (Slots- og Kulturstyrelsen, 2022)

Museer er mere end blot statiske opbevaringssteder for genstande. De er levende institutioner, der kan tilbyde en bred vifte af oplevelser og læringserfaringer for besøgende, herunder elever fra uddannelsesinstitutioner (Slots- og Kulturstyrelsen, 2022). Museer kan fungere som levende læringsrum, hvor eleverne kan opleve, udforske og forstå forskellige emner på en dybere og mere meningsfuld måde.

Hvad kan museer gøre ved undervisningen, som den normale undervisning ikke kan?

Museer og historiske værksteder tilbyder en unik undervisningsmæssig værdi primært gennem den konkrete materielle oplevelse, eleverne får gennem mødet med fysiske genstande, udstillinger og arkitekturen på stedet. Denne materialitet adskiller sig markant fra de mere traditionelle undervisningsrum og -former og åbner op for alternative måder at lære og forstå fortiden på. Dette

skærper elevernes opmærksomhed og vækker deres nysgerrighed, hvilket er afgørende for læring. Den autentiske ramme, som museer og historiske værksteder udgør, fremmer netop denne nysgerrighed, da eleverne får mulighed for at opleve, erfare og udforske historien på en helt konkret og nærværende måde (Poulsen & Larsen, 2021, s. 144). Pietras & Poulsen fremhæver, hvordan autentiske miljøer som udstillinger og historiske værksteder kan vække og styrke elevernes nysgerrighed og dermed understøtte en dybere læring (Poulsen & Pietras, 2016, 257).

I interviewet med historielæreren fra udskolingen, er det tydeligt, at eleverne reagerer positivt på museumsbesøg: *"jeg har observeret, at museumsbesøg kan bidrage på en anderledes måde end traditionelle klasserumssessioner. Eleverne har mulighed for at se og røre ved autentiske genstande og artefakter, hvilket ofte skaber større engagement og forståelse. Og igen, som jeg nævnte tidligere, så husker de ofte bedre når de har været ude og opleve historien på en anden måde."* (Bilag 8). Historielærer nævner endda også, at eleverne husker det de har lært bedre, ved at have været ude og "mærke" på historien. Her er det oplagt at perspektivere til John Dewey, som belyser at der er en sammenhæng mellem erfaringer og handlinger. Når læring sker gennem handling for at danne sine egne erfaringer, må tænkning kobles med handlinger "learning by doing" (Dewey, 2008). Når eleverne kan opleve historien gennem handling og direkte interaktion med genstande og artefakter, er de mere aktive i deres egen læring. Med museumsbesøg observerer de ikke blot information passivt, men er aktivt involveret i at skabe deres egne erfaringer, hvilket kan føre til mere dybtgående forståelse og længerevarende erindring.

Samlet set kan museumsbesøg benyttes som en ressource til at udvide læringsrummet og tilbyde elever autentiske og meningsfulde oplevelser, derfor vil jeg nu forsøge at underbygge, hvorfor det er vigtigt at benytte sig af andre ressourcer end blot dem man kan benytte sig af i klasselokalet. Til at gøre dette vil jeg se nærmere på udeskole, hvor jeg vil inddrage Arne Nikolajsen Jordets teori om udeskoledidaktik i følgende afsnit.

Udeskoledidaktik

Udeskole er en pædagogisk tilgang, der sigter mod at berige og supplere den traditionelle klasseundervisning ved at integrere nærmiljøet og lokalsamfundets ressourcer i læreprocessen (Jordet, 2010). Jeg har valgt at bruge denne teori, da jeg mener, man godt kan forsvare at samme tilgang kan bruges i forhold til at se på museumsbesøg som en didaktisk ressource til undervisningen. Jordet understreger betydningen af at lære om naturen i naturen, om samfundet i samfundet og om nærmiljøet i nærmiljøet (Jordet, 2010). Det primære formål med udeskole er ikke at erstatte skolens eksisterende undervisning, men derimod at supplere og udfylde den ved at tilbyde eleverne meningsfulde og autentiske læringserfaringer. Ud fra Jordets teori vil det, i dette tilfælde, altså være at lære om historien gennem museumsbesøg.

Udeskoledidaktik handler i bund og grund om den åbne skole. Tag undervisningen med ud og saml viden. En god model man kan benytte sig af er læringsløjfen (bilag 9), som indeholder en hjemme-del – en ude-del – og igen en hjemme-del (Poulsen & Larsen, 2021, s. 159).

Feedforward-delen af forberedelsen til et museumsbesøg er afgørende for at skabe en meningsfuld og engagerende læringsoplevelse. Ved at være aktiv, tydelig og stilladserende hjælper læreren eleverne med at sætte klare mål og forventninger, hvilket forbereder dem på at lære og undersøge effektivt (Poulsen & Larsen, 2021, s. 159). Det er det grundlæggende arbejde der skal laves inden et museumsbesøg. Det er vigtigt, at forberede eleverne inden de tager på et museumsbesøg. Som tidligere nævnt, oplever den undervisningsansvarlige på Holstebro Museum, at der desværre er nogle som møder uforberedte op. Det vil sige, elevernes forforståelse er begrænset, inden de skal ud på museet. I analysen af undervisningsforløbet, indeholder det en forberedende fase, hvor eleverne skal arbejde med kilder inden de skal på besøg, hvilket giver eleverne en bedre forforståelse og viden om emnet.

Ude-delen er selve besøget på museet. Her afvikles en række eksperimentelle og undersøgende aktiviteter, hvor eleverne løser opgaver alene eller i fællesskab. Her er det vigtigt, at læreren trækker sig tilbage, men er til rådighed for vejledning og samtidig giver eleverne plads til fordybelse (Poulsen & Larsen, 2021, s. 160). Under besøget forsøger underviseren at inddrage eleverne, som tidligere nævnt. Eksempelvis ved 10:18, hvor museumsunderviseren (MU) forsøger at engagere eleverne ved at stille spørgsmål om lokale fabrikker:

"Underviseren stiller et spørgsmål til eleverne: 'Kender I til nogle af de ældre fabrikker i Holstebro?'"(Bilag 6). For at eleverne kan arbejde undersøgende, er det nødvendigt at give dem tid.

Ved 11:07 opfordrer MU eleverne til at reflektere over udstillingerne: *"Underviseren stiller et åbent*

spørgsmål til klassen, og eleverne begynder så småt at diskutere med hinanden." (Bilag 6). Denne observation viser, at eleverne får tid til at diskutere og reflektere over deres oplevelser, hvilket er essentielt for en dybere læring. Til sidst er det vigtigt, at eleverne får mulighed for at opsummere og reflektere over deres læring. Ved 11:20 opsummerer MU dagens læring og opfordrer til refleksion: "Underviseren afrunder dagen med et smil og opfordrer eleverne til at reflektere over, hvad de har lært." (Bilag 6).

Efter et museumsbesøg er det afgørende, at der følger en feedback-proces i modellens næste trin. I den umiddelbare efterbehandling på næste undervisningstime diskuteres oplevelserne og indsigterne fra besøget. Læreren guider eleverne i at arbejde videre med den erhvervede viden og de oplevelser, de har fået. Når dette arbejde er afsluttet, er det essentielt at præsentere, vurdere og evaluere den nye viden. I den efterfølgende fase er læreren aktiv, klar og styrer processen med at integrere museumsbesøget i undervisningen (Poulsen & Larsen, 2021, s. 161).

Ved at kombinere museer og udeskoledidaktik kan eleverne opleve en endnu bredere vifte af læringsmuligheder og forbinde deres læring til den virkelige verden på tværs af forskellige kontekster og miljøer.

Konklusion

Dette bachelorprojekt har undersøgt, hvordan historielærere kan bruge museumsbesøg som en ressource i historieundervisningen for at fremme elevernes læring, engagement og interesse for faget samt kvalificere deres historiebevidsthed. Analysen af teorier og empiriske data peger på flere væsentlige måder, hvorpå museumsbesøg kan integreres effektivt i undervisningen.

Først og fremmest viser projektet, at museumsbesøg tilbyder en unik mulighed for eleverne at engagere sig med historiske emner på en mere hands-on og interaktiv måde. Eleverne kan se og røre ved autentiske genstande, hvilket ofte fører til en dybere forståelse og bedre erindring. Denne erfaring er understøttet af Deweys pragmatiske tilgang, der fremhæver læring gennem handling og erfaring. Ved at arbejde med relevante kilder og opgaver før besøget, kan lærerne sikre, at eleverne møder velforberejdede op og er bedre rustet til at forstå og interagere med de udstillinger, de ser på museet. En af de største udfordringer i historieundervisningen er at gøre faget vedkommende og spændende for eleverne. Museumsbesøg kan vække elevernes nysgerrighed og interesse ved at tilbyde en anden form

for undervisning end den traditionelle klasseundervisning. Ved at indgå i autentiske læringsmiljøer kan eleverne opleve historien på en nærværende måde, som kan skabe en varig interesse for faget. Lærerne kan fremme dette engagement ved at integrere museumsbesøg i deres undervisningsplaner og ved at bruge museets ressourcer til at skabe mere dynamiske og interaktive læringsforløb. Historiebevidsthed indebærer en forståelse af sammenhængen mellem fortid, nutid og fremtid. Poulsens model for historisk indholdskompetence fremhæver vigtigheden af at arbejde med elevernes forforståelse, undersøgende kompetencer, metodekompetencer og orienteringskompetencer. Museumsbesøg kan understøtte denne proces ved at give eleverne mulighed for at stille spørgsmål, vurdere kilder og skabe nye fortællinger baseret på deres oplevelser. For at maksimere læringsudbyttet kan lærerne bruge museumsbesøg som en del af et struktureret undervisningsforløb, der inkluderer både forberedelse og efterbearbejdning. Lærerne bør udnytte de materialer og undervisningsforløb, som museerne tilbyder. Forløb som det fra Holstebro Museum viser, hvordan museer kan tilbyde strukturerede og relevante ressourcer, som kan integreres i historieundervisningen. Disse forløb indeholder klare anvisninger til både klasseundervisning og gruppearbejde og sikrer en tydelig progression fra klasserumsundervisning til museumsbesøg. Efter besøget er det vigtigt at følge op med diskussioner og opgaver, der hjælper eleverne med at reflektere over og integrere deres nye viden. Museer kan fungere som udvidede læringsrum, hvor eleverne kan opleve, udforske og forstå historiske emner på en dybere og mere meningsfuld måde. Dette skærper elevernes opmærksomhed og vækker deres nysgerrighed, hvilket er afgørende for læring. Ved at kombinere museumsbesøg med andre undervisningsmetoder, som udeskole, kan lærerne skabe varierede og engagerende læringserfaringer, der forbinder den teoretiske viden med virkelige oplevelser. For at realisere potentialet i museumsbesøg som en ressource i historieundervisningen er det afgørende, at lærere og museer samarbejder tæt. Museer bør tilbyde klare og strukturerede undervisningsforløb, som lærerne kan integrere i deres planer. Lærerne skal sikre, at eleverne møder forberedte op og følger op på besøget med relevante diskussioner og opgaver. Dette samarbejde kan også indebære udvikling af nye undervisningsmaterialer og metoder, der kan gøre museumsbesøg endnu mere effektive som læringsressourcer.

Samlet set viser projektet, at museumsbesøg kan være en værdifuld ressource i historieundervisningen, der kan fremme elevernes læring, engagement og interesse for faget samt kvalificere deres historiebevidsthed. Ved at integrere museumsbesøg i undervisningen, forberede eleverne grundigt og følge op med efterbearbejdning, kan historielærere skabe en mere dynamisk og

meningsfuld læringserfaring for eleverne. Dette bidrager til at opfylde folkeskolens formål om at styrke elevernes almene dannelse og forberede dem til at deltage aktivt i et demokratisk samfund.

Diskussion

Museumsbesøg som en ressource i historieundervisningen viser sig at være en effektiv metode til at fremme elevernes læring, engagement og interesse for faget samt kvalificere deres historiebevidsthed. Trods de mange fordele ved denne metode er der flere udfordringer og begrænsninger, der forklarer, hvorfor den ikke er mere udbredt i praksis. På den ene side fremhæver projektet, hvordan museumsbesøg kan skabe en dybere forståelse for historiske emner ved at lade eleverne se og røre ved autentiske genstande. Dette engagement kan ikke altid opnås gennem traditionel klasseundervisning, som ofte er mere teoretisk og abstrakt. Deweys pragmatisk tilgang understøtter denne metode ved at betone læring gennem erfaring og handling (Brinkmann, 2006, s. 30). Mange lærere og pædagoger ser værdien i at bruge museer som læringsmiljøer, hvilket også er en del af konceptet med "åben skole" (Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2017). På den anden side viser resultaterne fra Danmarks Evalueringsinstitut (Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2017) og interviewet med historielærerne, at der er betydelige praktiske og økonomiske udfordringer forbundet med at gennemføre et museumsbesøg. Transport, entré og eventuelle materialer kan være dyre, og mange skoler har ikke budget til at dække disse omkostninger. Planlægningsmæssigt kræver det også tid og ressourcer fra lærernes side at koordinere besøgene og integrere dem i undervisningen. Denne ekstra arbejdsbyrde kan være en barriere, især for lærere med en travl hverdag og stramme undervisningsplaner. Det økonomiske aspekt er en væsentlig faktor. Selvom der er tydelige fordele ved museumsbesøg, er det økonomiske pres på skolerne en reel hindring (Ørskov Madsen, 2023). Formand for Danmarks Lærereforening, Gordon Ørskov Madsen, fortæller: *"Vi kan ganske enkelt ikke lave bedre og bedre skole for færre og færre penge. Skal folkeskolen kunne alt det, vi som samfund ønsker, kræver det tid til at nå rundt om alle elever, flere uddannede lærere og penge til undervisningsmaterialer og faglokaler."* (Ørskov Madsen, 2023). Dette synes jeg er en opsigtsvækkende og relevant udtalelse.

Selvom der er klare fordele ved museumsbesøg, er det også nødvendigt at overveje, at denne metode ikke nødvendigvis passer til alle læringsmål eller elevgrupper. Nogle emner kan være bedre egnet til klasseundervisning eller andre typer af ud-af-skolen læring. Derfor bør museumsbesøg ses som et

supplement til den traditionelle undervisning snarere end en erstatning. Dette perspektiv fremhæver vigtigheden af at have en varieret undervisningsmetode, som kan tilpasses forskellige læringsmål og elevbehov.

Samlet set er museumsbesøg en værdifuld, men udfordrende ressource i historieundervisningen.

Denne diskussion rejser flere centrale spørgsmål, som jeg vil forsøge at komme med handleforslag til.

Handleperspektiv

Jeg har valgt at inddrage fire handleperspektiver, som jeg mener er relevant for at optimere udbyttet af museumsbesøg i historieundervisningen og overkomme de udfordringer, der er forbundet med disse besøg. Jeg vil derfor se nærmere på følgende: relationer, co-teaching, økonomi og tid. Hver af disse aspekter spiller en afgørende rolle i at gøre museumsbesøg mere effektive og værdifulde for både elever og lærere.

Museumsbesøg kan bruges til mere end blot undervisning; de kan også styrke relationerne mellem elever og lærere samt eleverne indbyrdes. Når man tager på tur sammen, skaber det en fælles oplevelse, som eleverne kan huske tilbage på både fagligt og socialt gennem hele året. Louise Klinges teori understreger, at relationen mellem lærer og elev er altafgørende for at kunne skabe en god undervisning (Klinge, 2018). Denne fælles oplevelse kan styrke sammenholdet i klassen og forbedre samarbejdet og kommunikationen mellem eleverne. Eleverne får mulighed for at interagere uden for det sædvanlige klasselokale, hvilket kan styrke deres sociale bånd. En fælles oplevelse som et museumsbesøg kan give eleverne positive minder, som de kan referere til i undervisningen, og når eleverne føler sig som en del af et fællesskab, er de ofte mere engagerede og motiverede i undervisningen. For at konkret anvende dette kan lærerne planlægge museumsbesøget tidligt på skoleåret som en "ryste-sammen-tur". De kan også bruge oplevelsen som reference i undervisningen senere på året for at forbinde nye emner med tidligere erfaringer og opfordre eleverne til at lave gruppeprojekter baseret på besøget, hvor de kan diskutere og analysere deres oplevelser.

Co-teaching mellem skolelærere og museumsundervisere kan øge kvaliteten af undervisningen ved at kombinere deres respektive styrker. Skolelæreren kender eleverne og pensum, mens

museumsunderviseren har dybdegående viden om udstillingerne og de historiske emner. Andy Højholdt beskriver flere tilgange co-teaching, jeg vil henvise til en af disse tilgange, som er én underviser, leder undervisningen, mens den anden assisterer. Denne model, kendt som "én underviser, én assisterer," indebærer, at den assisterende lærer støtter eleverne, hjælper med praktiske udfordringer og konflikter samt sikrer, at undervisningen kan fortsætte uforstyrret (Højholdt, 2017, s. 61). Eleverne får glæde af både lærernes og museumsundervisernes viden, og to undervisere kan bedre hjælpe eleverne med at forstå komplekse emner og besvare spørgsmål. Derudover kan en ekstra underviser hjælpe med at opretholde ro og struktur under besøget. For at konkretisere dette kan lærerne planlægge undervisningen sammen med museumsunderviseren før besøget for at sikre, at besøget integreres godt med det aktuelle pensum. De kan anvende modellen "én underviser, og én assisterer," hvor skolelæreren har hovedansvaret, mens museumsunderviseren støtter med specialviden og hjælper eleverne individuelt. Efter besøget kan de samarbejde om efterbehandlingsaktiviteter, hvor både skolelæreren og museumsunderviseren deltager.

Økonomiske barrierer som transportomkostninger, entré og adgang til undervisningsmateriale kan hindre skoler i at benytte sig af museumsbesøg. Det er derfor vigtigt at finde løsninger, der gør disse besøg mere økonomisk overkommelige. En effektiv måde at spare penge på er at udnytte mulighederne ved de små lokalhistoriske arkiver eller historiske begivenheder, der ligger i lokalområdet. Disse lokale ressourcer kan ofte tilbyde en rigdom af information og oplevelser uden de høje omkostninger, der er forbundet med besøg på større museer. Ved at fokusere på lokalhistorie kan eleverne få en dybere forståelse for deres egen by eller region, hvilket kan gøre historien mere relevant og nærværende for dem. Flere skoler vil kunne benytte museumsbesøg som en læringsressource, hvis omkostningerne reduceres, hvilket sikrer, at alle elever, uanset økonomisk baggrund, får mulighed for at deltage i disse værdifulde læringsoplevelser.

Lærernes forberedelsestid er ofte kompakt, og et museumsbesøg kan kræve betydelig planlægning. Det er derfor nødvendigt at finde måder at integrere besøget i undervisningen uden at det bliver en byrde. God planlægning kan gøre museumsbesøg til en værdifuld del af undervisningen uden at kræve for meget ekstra tid fra lærerne. Ved at forberede eleverne godt før besøget og følge op bagefter kan læreren sikre, at eleverne får mest muligt ud af oplevelsen. Et konkret forslag er at etablere samarbejder med forskellige museer i nærområdet, hvor museerne regelmæssigt besøger skolerne for at præsentere deres aktuelle udstillinger og tilhørende undervisningsmaterialer. Dette ville gøre

lærerne opmærksomme på de relevante ressourcer og spare dem for tid brugt på selv at undersøge mulighederne.

Ved at fokusere på disse fire handlingsperspektiver kan skoler og museer i fællesskab skabe et mere inkluderende, engagerende og læringsfremmende miljø for eleverne. Museer kan noget, som ikke er muligt i klasselokalet. Derfor er det nødvendigt at anerkende museumsbesøg som et væsentligt læremiddel og sikre, at de ikke bliver en uforberedt undervisningsgang lagt i hænderne på museets undervisere. Der er potentiale for et stort læringsudbytte, hvis både lærere og elever møder velforberedte op. Ved at implementere disse handlingsperspektiver kan vi udnytte det fulde potentiale af museumsbesøg i historieundervisningen og skabe en mere dynamisk og meningsfuld læringserfaring for eleverne.

Litteraturliste

Beck, S., Kaspersen, P., & Paulsen, M. (2014). *Klassisk og moderne læringsteori* (1. udgave). Hans Reitzel.

Boding, J., Mølgaard, N., & Pjenggaard, S. (Red.). (2019). *Bachelorprojektet i læreruddannelsen: En håndbog* (1. udgave). Hans Reitzel.

Brinkmann, S. (2006). *John Dewey: En introduktion* (1. udgave, 1. oplag). Hans Reitzel.

Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (Red.). (2022). *Kvalitative metoder: En grundbog* (Ole Thornye & Bjørn Nake, Overs.; 3. udgave). Hans Reitzel.

Børne- og Undervisningsministeriet, Hornshave, D., & Poulsen, J. A. (2019). *Historie Faghæfte 2019*. EMU.dk. <https://www.emu.dk/grundskole/historie/faghæfte-fælles-maal-laeseplan-og-vejledning>

Canger, T., & Kaas, L. A. (2016). *Praktikbogen: Didaktik, klasseledelse og relationsarbejde*. Hans Reitzel.

Christiansen, R., & Knudsen, H. E. (2015). *Fagdidaktik i historie* (1. udgave). Frydenlund.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA). (2017). *Åben skole*. <https://eva.dk/udgivelser/2018/okt/aaben-skole-en-kortlaegning-af-skolernes-samarbejde-med-omverdenen>

Dewey, J. (2008). *Erfaring og opdragelse* (2. udgave (Fotografisk optryk)). Hans Reitzel.

EMU. (2022). *Historiefagets formål*. emu-redaktionen.

Engsig, T. T. (Red.). (2020). *Empiriske undersøgelser og metodiske greb: Grundbog til de pædagogiske professionsuddannelser* (1. udgave). Hans Reitzel.

Folkeskoleloven (2024). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/90>

Færk, W., & Horn Petersen, J. (2013). *Historie i brug: Fra historieskabt til historieskabende* (1. udgave). Frydenlund.

Henriksen, C. (2022, marts). Historieundervisning skal inddrage elevers brugbare fortider. *DPU*. <https://dpu.au.dk/om-dpu/nyheder/nyhed/artikel/historieundervisning-skal-inddrage-elevernes-egne-moeder-med-fortiden>

Hillersdal, L., & Nørtoft, K. P. J. (2015). *Observationer*. 103, 62–72.

Holstebro Museum. (u.å.). *Industrialisering 7. - 9. Klasse*. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://holstebro-museum.dk/wp-content/uploads/sites/4/2021/07/laerervejledning_industrialiseringen_7_9_klasse.pdf

Højholdt, A. (2017). *Co-teaching*. Hans Reitzel.

Illeris, K. (2012). *Læringsteorier: Seks aktuelle forståelser*. Roskilde Universitetsforlag.

Jensen, M. E. (2019). *Det kulturhistoriske museum som undervisningsressource: Et casestudie af historieundervisning og pædagogiske koblingsdannelser mellem klasserum og museum*. <https://www.ucviden.dk/da/publications/det-kulturhistoriske-museum-som-undervisningsressource-et-casestu-3>

Jordet, A. N. (2010). *Klasserommet udenfor tilpasset oplæring i et utvidet skolerom*. Cappelen akademisk.

Klinge, L. (2018). *Lærerens relationskompetence: Kendetegn, betingelser og perspektiver*. Dafolo A/S.

Museet i den åbne skole: *Læring fra partnerskabers udvikling af undervisningsforløb med anbefalinger til museer, skoler og kommuner : følgeforskningsrapport*. (2017). Historielab - Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling.

Poulsen, J. A. (2015). *Historisk bevidsthed, tænkning og kompetencer*.
<http://historieogkulturarv.ucl.dk/historisk-bevidsthed-taenkning-og-kompetencer/>

Poulsen, J. A., & Larsen, S. (Red.). (2021). *Historieundervisning: En fagmetodik* (1. udgave). Hans Reitzel.

Poulsen, J. A., & Pietras, J. (2016). *Historiedidaktik*. Kbh.

Slots- og Kulturstyrelsen. (2022, marts 2). *Museernes opgaver og drift*.
<https://slks.dk/omraader/kulturinstitutioner/museer/museernes-opgaver-og-drift>

Tanggaard Pedersen, L., & Brinkmann, S. (Red.). (2010). *Kvalitative metoder: En grundbog* (Ole Thornye, Overs.; 1. udgave, 1. oplag). Hans Reitzel.

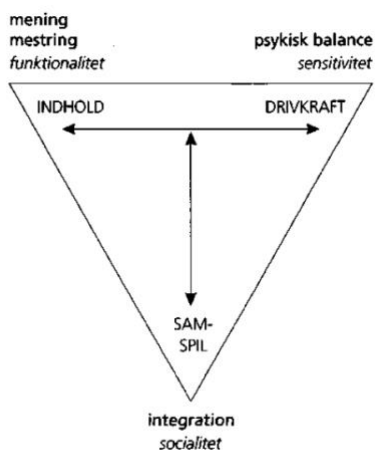
Ørskov Madsen, G. (2023, juni 11). Skolen er sat i en økonomisk skruevinge, der har store konsekvenser for eleverne. *Danmarks Lærerforening*.

Bilag

Bilag 1: Illeris læringstrekant

(Illeris, 2012, s. 17)

Illeris, K. (2012). *Læringsteorier: Seks aktuelle forståelser*. Roskilde Universitetsforlag.

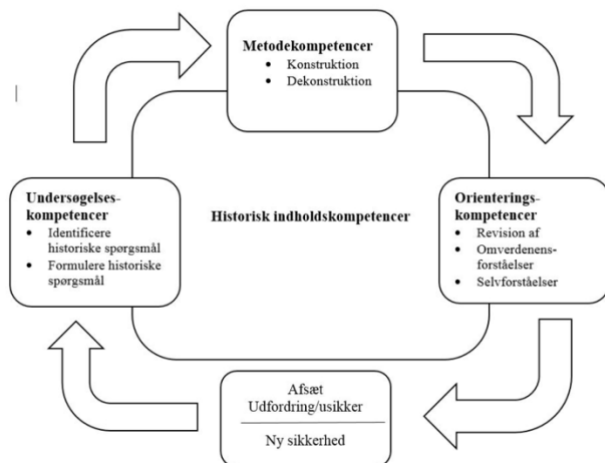
Figur 2: Læringens processer og dimensioner

Bilag 2: Poulsen: historisk bevidsthed og historisk tænkning

(Poulsen, 2015)

Poulsen, J. A. (2015). *Historisk bevidsthed, tænkning og kompetencer*.

<http://historieogkulturarv.ucl.dk/historisk-bevidsthed-taenkning-og-kompetencer/>

Bilag 3: Undervisningsforløb fra Holstebro Museum

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://holstebro-museum.dk/wp-content/uploads/sites/4/2021/07/laerervejledning_industrialiseringen_7_9_klasse.pdf

PÅ SKOLEN

På skolen arbejder I med de folkelige fællesskaber og systemskiftet, som I almindeligvis gør. Der arbejdes med at tydeliggøre, hvordan historiske begivenheder også fandt sted lige her, hvor eleverne lever og bor.

I klassen kan I tale om hvilke store industriforetagender, der er i byen i dag. Hvilke af dem har været her længe? På museet kan I arbejde med R. Færchs fabrikker og Vald. Birns jernstøberi.

På skolen kan I f.eks. arbejde med:

- Gyldendals forløb om [industrialiseringen](#).
- Clios forløb om slaget på [fælleden](#).
- Clios forløb om [systemskiftet](#).
- [Her](#) kan du læse om de forskellige samfundsklasser i byen og på landet.
- [Her](#) er der et billede af folkeoptøget, der er en illustration af den kolossale folkelige opbakning, der var til systemskiftet.
- Historielabs undervisningsmateriale om [arbejderbevægelsen](#).
- Historielabs undervisningsmateriale om [industrialiseringen](#).

Slaget på Fælleden

Den 5. maj 1872 arrangerede den danske afdeling af Den socialistiske Internationale et folkemøde på Nørre Fælled ved København til støtte for strejkende arbejdere inden for murerfaget. Myndighederne frygtede, at folkemødet kunne udvikle sig til omfattende uroligheder. Derfor forbød politiet folkemødet. Det rettede arrangørerne sig ikke efter, og politiet og militæret blev sat ind. Resultatet blev et sammenstød mellem myndighederne og arbejderne, der blev kaldt 'Slaget på Fælleden' og markerede socialismens betydning. I Holstebro kom det også til uroligheder ved 'Holstebromødet'.

Holstebromødet

Under arbejdet i klassen med Slaget på Fælleden kan læreren henvise til det møde, der blev holdt i Holstebro den 15. juni 1885. Her er Danmarkshistoriens 'Slaget om Fælleden' i en lokal udgave. På Holstebromødet skulle stifteren af Venstre og formand for folketinget Christen Berg holde tale. Han nægtede at holde tale, mens Holstebros politimester Borup sad på tribunen, hvorefter politimesteren blev "hjulpeløs" ned af to lokale, redaktør Thomas Nielsen og gårdejer Peder Noes. Der udbrød tumult, og Christen Berg, Thomas Nielsen og Peder Noes kom alle tre i fængsel for dette. I fortælling 10 (Folkelige fællesskaber) i udstillingen 'Det eventyrlige Loft' kan I se en samtidig beskrivelse af forløbet.

Læs om [Christen Berg](#), der stiftede partiet Venstre.

PRÆSENTATION

Dette undervisningsforløb knytter sig til Holstebro Museums to permanente udstillinger: 'Jermænd' og 'Det Eventyrlige Loft' og handler om industrialiseringen og systemskiftet i 1901.

Undervisningsforløbet er opbygget i tre dele:

- På skolen
- På tur i byen
- Besøg på Holstebro Museum

I kan vælge at gennemføre alle dele eller bare udvælge nogle.

Med industrialiseringen opstod der nye fag og nye typer af arbejde. På R. Færchs fabrikker arbejdede både ufaglærte, kvinder, arbejdsdrøge, lærlinge og udlærte cigarmagere og sortere. På kontoret var der prokurister og bogholdere og øverst i ledelsen familien Færch. I den hesteskoformede cigarmagerstue sad cigarmagere og rullede cigarer. Der var ro til, at arbejderne kunne tale sammen om de nye socialdemokratiske ideer med 8 timers arbejde, 8 timers søvn og 8 timers frihed.

Med udgangspunkt i Holstebro Bys to store industriforetagender, Færchs fabrikker og Birns jernstøberi, arbejder klassen i dette forløb med lokalt forankret Danmarkshistorie, med industrialisering og folkelige fællesskaber.

Klasetrin

Forløbet er knyttet til historieundervisningen og er tilpasset 7.-9. klasse. Forløbet kan suppleres med det gruppebaserede forløb til 5. klasse.

FORMÅL

Formålet er at bidrage til en varieret undervisning med brug af eksterne læringsmiljøer.

Besøget på museet og aktiviteterne kan bidrage til elevernes forståelse for

- Den første industrialisering i Danmark
- Politiske ideologier som socialisme og parlamentarisme
- Arbejderbevægelsen og vejen mod velfærdsstaten, herunder slaget på Fælleden og systemskiftet i 1901

Bilag 4: Læremiddeltrekant

(Poulsen & Larsen, 2021, s. 214)

Poulsen, J. A., & Larsen, S. (Red.). (2021). *Historieundervisning: En fagmetodik* (1. udgave). Hans Reitzel.

Bilag 5: Interview

Uddrag af interview med undervisningsansvarlig, Asta, Staal, på Holstebro Museum

Semitransskriberet interview med undervisningsansvarlig

Interviewer (I): Goddag, og tak fordi du vil deltage i dette interview. Lad os starte med det første spørgsmål: Kan du beskrive, hvordan processen typisk foregår i forhold til udviklingen af museumsbesøg?

Undervisningsansvarlig (UA): Ja, selvfølgelig. Så altså, processen begynder typisk med, at vi ser på vores udvalg af undervisningstilbud og sørger for, at de er opdaterede og relevante i forhold til læreplanerne og skolernes behov. Derefter, når en skole ønsker at benytte sig af vores tilbud, så går de ind på vores hjemmeside og booker det ønskede forløb. Det kan være alt fra et historisk rollespil til en omvisning i vores udstillinger. Når vi modtager bestillingen, koordinerer vi datoer og tidspunkter, og så sørger vi for at tildele en underviser til besøget. Der kan også være løbende kommunikation med lærerne for at sikre, at alt er klar til besøget.

I: Det lyder som en struktureret og god proces. Hvordan plejer det at være, når en skole ønsker at benytte sig af et af jeres undervisningstilbud?

UA: Ja, det er faktisk ret ligetil. Som jeg nævnte tidligere, går skolen ind på vores hjemmeside og booker det ønskede forløb. Derefter modtager vi bestillingen og sørger for at planlægge undervisningen i samarbejde med skolen. Vi forsøger altid at imødekomme skolens ønsker og behov så godt som muligt.

I: Samarbejder I med klasselærerne inden besøget for at forberede eleverne?

UA: Ja, det gør vi bestemt. Vi forsøger altid at have en åben dialog med klasselærerne for at sikre, at undervisningen er så relevant og givende som muligt for eleverne. Nogle gange kan det være nødvendigt med forberedende materialer eller information, som vi gerne deler med lærerne, så de kan forberede deres elever bedst muligt inden besøget. Det er ikke altid eleverne møder forberedte op, og det er lidt ærgerligt, fordi man kan tydeligt mærke når de er inde i stoffet i forvejen. Det gør at de er

lidt mere tilbøjelige til at stille os spørgsmål, måske fordi de føler de kender lidt til emnet, gør at de tør stille flere spørgsmål. Heldigvis oplever vi som oftest, at de møder forberedte op.

I: Hvad ligger der bag jeres beslutning om at udbyde tjenester til skolerne? Hvad er jeres mål og formål med disse tilbud?

UA: Vores mål er primært at formidle og undervise om vores kulturarv og historie på en engagerende og lærerig måde. Vi ønsker at give skoleelever en meningsfuld oplevelse, der kan berige deres forståelse for fortiden og styrke deres historiske kompetencer. Samtidig ser vi det som en vigtig del af vores opgave som museum at støtte op om skolernes undervisning og bidrage til et godt samarbejde. Vi forsøger så vidt muligt at forberede undervisningsforløbene, så de overholder fællesmålene for historiefaget, og ellers henviser vi til emner man kan arbejde med på de forskellige læringsplatforme, fx Clio, Alinea osv. Det er de genkendelige platforme, som eleverne er vant til at færdes på i forvejen, og det er et bevidst valgt at vi henviser til dem, da det er nemmere for lærerne og eleverne.

I: Deltager I i Åben Skole eller lignende? Hvordan påvirker dette samarbejdet med skolerne og udviklingen af museumsbesøg?

UA: Vi deltager i Åben Skole, og vi har et tæt samarbejde med skolerne i vores lokalområde. Vores samarbejdet med skolerne er altafgørende for os. Det hjælper os med at forstå deres behov og sikre, at vores undervisningstilbud er så relevante som muligt. Derudover åbner det op for muligheden for at skabe nye og spændende samarbejder med skolerne. Vi håber selvfølgelig også at se eleverne igen, senere i deres liv og at de vil sprede budskabet om, hvor sjovt det egentligt kan være at tage på museum.

I: Tak for dine svar. Det har været meget informativt.

UA: Selv tak. Det var en fornøjelse at deltage.

Bilag 6: Observationskema

Observation af 7. klasse på museumsbesøg ved Holstebro Museum

Tid	Beskrivelse	Observation
10:11	Museumsunderviseren (MU) introducerer temaet om jernindustrien i Vestjylland og udstillingerne 'Jernmænd' og 'Det Eventyrlige Loft'.	Eleverne samles i en halvcirkel omkring underviseren, der står foran dem med et stort smil. Nogle af eleverne virker lidt mindre interesseret og kigger rundt i lokalet, mens de venter på at undervisningen skal begynde. Et par af dem hvisker stille til hinanden, men de bliver hurtigt tyssede på af deres klassekammerater, da undervisningen går i gang.
10:18	MU fortæller om grundlæggelsen af det første jernstøberi i Holstebro. Underviseren stiller et spørgsmål til eleverne: "kender i til nogle af de ældre fabrikker i Holstebro?". Underviseren deler historien om Holstebros industrielle rødder.	Størstedelen af eleverne følger interesseret med. Men nogle af eleverne ser ud til at være mindre engagerede og kigger på de andre elever eller skubber lidt til hinanden. En af dem ser ud til at kede sig, da han forsøger at få en samtale i gang med en anden elev. En anden elev sidder med et tomt blik og stirrer ud i luften. Underviseren forsøger at fange deres opmærksomhed ved at stille spørgsmål. Han fanger nogle af elevernes interesse ved dette. Særligt én elev kom på banen og udbrød "tobaksfabrikken". De andre eleverne grinte lidt, men han havde ret.
10:36	MU beskriver Birn-slægtens betydning for jernindustrien gennem generationer.	Eleverne lytter med varierende grad af interesse, mens underviseren deler den fascinerende historie om Birn-slægtens arv. Nogle af dem ser ud til at være mere engagerede end andre og nikker ivrigt, mens de lytter. Andre kigger væk eller skriver i deres notesbøger, som de har fået af deres lærer inden besøget, uden at lytte opmærksomt. Underviseren forsøger at inddrage alle elever ved at stille åbne spørgsmål og opfordre til diskussion.

10:55	MU fremhæver den symbolske betydning af 'Det Eventyrlige Loft' udstillingen.	Underviseren bevæger sig rundt i lokalet og peger på forskellige dele af udstillingen, mens han forklarer dens betydning. Nogle elever følger hans bevægelser med øjnene og lytter opmærksomt, mens andre virker mere uinteresserede og kigger rundt i lokalet eller fumler med deres mobiltelefoner. Enkelte elever begynder at hviske til hinanden, men de bliver hurtigt tyskede på af de mere opmærksomme klassekammerater og læreren.
11:07	MU opfordrer eleverne til at reflektere over udstillingerne i forhold til deres eget liv.	Underviseren stiller et åbent spørgsmål til klassen, og eleverne begynder så småt at diskutere med hinanden. Nogle af dem deltager aktivt i diskussionen og deler personlige historier, mens andre virker mere tilbageholdende og nikker blot med hovedet. En elev rejser hånden og forsøger at sige noget, men han virker lidt usikker og trækker hurtigt hånden tilbage, da han ikke får ordet. Underviseren forsøger at skabe en inkluderende atmosfære ved at opmuntre alle elever til at deltage.
11:15	En elev deler en personlig historie om familiens forbindelse til jernindustrien.	En elev fortæller om, hvordan hendes oldefar arbejdede på et jernstøberi i området, det var tydeligt at hun havde været hjemme og snakke med familien om hvad hendes bedsteforældre lavede dengang. Eleverne lytter opmærksomt og udveksler smil med hinanden. Nogle af dem virker mere engagerede i historien end andre og nikker, mens enkelte stadig ser ud til at være lidt frafaldne og kigger væk.
11:20	MU opsummerer dagens læring og opfordrer eleverne til at fortsætte refleksionen.	Underviseren afrunder dagen med et smil og opfordrer eleverne til at reflektere over, hvad de har lært. Eleverne nikker og begynder at diskutere dagens oplevelser med hinanden. Nogle elever fortsætter samtalen, mens andre ser ud til at være mere optaget af at pakke deres ting sammen og forlade lokalet.

Bilag 7: Interview med historielærer

Interview med historielærer fra mellemtrinnet

Forskningsspørgsmål: Hvordan påvirker museumstilbud undervisningen i historie?

Svar på interviewspørgsmål:

1. Jeg ser museumstilbud som en fantastisk ressource til at berige historieundervisningen og give eleverne en mere levende og hands-on oplevelse af historien.
2. Jeg ønsker bestemt at kunne integrere museumstilbud mere i min undervisning, da jeg tror, det ville være gavnligt for eleverne. Dog er jeg bekymret for at gøre det i de klasser, hvor jeg kun har to undervisningstimer om ugen.
3. De største udfordringer ved at inkludere museumstilbud i undervisningen er den stramme tidsplan og den begrænsede tid til at opbygge en relation til eleverne, hvilket jeg mener er vigtigt for at sikre, at de får det fulde udbytte af besøget. Med relationen mener jeg, at man som historielærer nogle gange kun har to undervisningslektioner i ugen i en klasse. Det vil sige, jeg har ikke mulighed for at opbygge samme relation, som til den anden klasse hvor jeg for eksempel underviser klassen i andre fag også.
4. Jeg har ikke haft mulighed for at planlægge og implementere museumsbesøg i disse klasser, men jeg vil gerne lære mere om, hvordan jeg kan gøre det mere effektivt og integrere det bedre i undervisningen.
5. Jeg vil bestemt udnytte de materialer, som museerne stiller til rådighed før og efter besøget, da jeg tror, det kan være en værdifuld ressource til at forberede eleverne.
6. Jeg vil vælge relevante museer til min undervisning med fokus på historiebevidsthed og emnerelevans, men jeg vil også overveje museernes krav og muligheder for at skabe en meningsfuld læringserfaring for eleverne.

Forskningsspørgsmål: Hvordan påvirker museumsbesøg elevernes læring og udvikling af historiekompetencer?

Svar på interviewspørgsmål:

1. Jeg er overbevist om, at museumsbesøg kan bidrage væsentligt til elevernes læring og forståelse af historie på en anderledes og mere levende måde end traditionelle klasserumssessioner.

2. Jeg tror, at elevernes engagement og motivation vil være højere under museumsbesøg, da de får mulighed for at interagere direkte med historiske artefakter og miljøer.
3. Jeg ser museets potentiale for at styrke elevernes historiske kompetencer som værende betydeligt, da det kan give dem en dybere forståelse og empati for fortiden. Jeg tror, at denne påvirkning vil være stærkere, hvis jeg har et bedre kendskab til mine elever og en stærkere relation til dem.

Bilag 8: Interview med historielærer

Interview med historielærer fra udskoling

Forskningsspørgsmål: Hvordan påvirker museumstilbud undervisningen i historie?

Svar på interviewspørgsmål:

1. Jeg forsøger at integrere museumsbesøg i min historieundervisning mindst en gang om året, da det giver eleverne en unik mulighed for at opleve historien på en mere konkret og visuel måde.
2. Jeg ønsker at øge brugen af museumstilbud i min undervisning, da jeg tror, det kan bidrage væsentligt til elevernes forståelse af historiske begivenheder og perioder, samtidig med at de husker det meget bedre.
3. De største udfordringer ved at inkludere museumstilbud i undervisningen omfatter planlægning af ture, sikring af finansiering og at sikre, at besøget er fagligt relevant og engagerende for eleverne. Det skal helst gerne kunne kobles til det forløb man kører i undervisningen.
4. Jeg planlægger museumsbesøgene omhyggeligt ved at vælge museer, der passer til det pågældende emne, og jeg forsøger at skabe forbindelse mellem besøget og de emner, vi har gennemgået i klassen.
5. Ja, jeg udnytter de materialer, som museerne stiller til rådighed til undervisningsbrug før og efter besøget, da det beriger undervisningen og giver eleverne mulighed for at forberede sig bedre. Nogle museer har givet adgangen til dette på forhånd, uden at det koster penge. Andre skal man betale inden man får mulighed for at tilgå undervisningsforløbet, dette kan hindre mig nogle gange og gør at jeg ikke altid vælger dem.
6. Jeg vælger museer ud fra deres relevans for det emne, vi er i gang med, og jeg lægger vægt på museernes muligheder for at inddrage eleverne aktivt i læringen samt deres evne til at

formidle historien på en spændende og pædagogisk måde. Som jeg har nævnt, så kommer det også lidt an på hvor tilgængelig materialet er inden undervisningen på museet.

Forskningsspørgsmål: Hvordan påvirker museumsbesøg elevernes læring og udvikling af historiekompetencer?

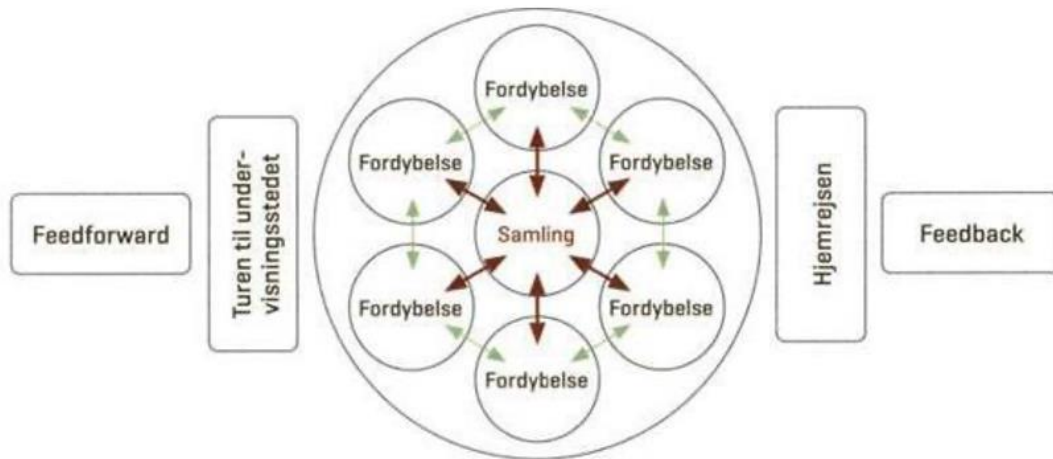
Svar på interviewspørgsmål:

1. Ja, jeg har observeret, at museumsbesøg kan bidrage på en anderledes måde end traditionelle klasserumssessioner. Eleverne har mulighed for at se og røre ved autentiske genstande og artefakter, hvilket ofte skaber større engagement og forståelse. Og igen, som jeg nævnte tidligere, så husker de ofte bedre når de har været ude og opleve historien på en anden måde.
2. Der er bestemt forskelle i elevernes engagement og motivation mellem undervisning på museer og i klasselokalet. Eleverne er typisk mere ivrige efter at lære, når de er ude af klasselokalet og får mulighed for at udforske emnerne i en anden kontekst. Det er spændende for dem og der sker noget nyt end den sædvandelige undervisning. Dog tror jeg også på, at hvis museumsbesøg blev brugt for ofte, vil dette gøre noget ved elevernes motivation for at deltage i besøgene. Altså det vil blive hverdag for dem, og dermed vil det være lige så ”kedelig” som den normale undervisning, hvis det skete for ofte.
3. Jeg mener, at museets potentiale for at styrke elevernes historiske kompetencer er betydeligt. Museerne tilbyder en unik mulighed for at fordybe sig i historien og for at fremme elevernes historiebevidsthed og empati ved at præsentere autentiske historiske fortællinger og genstande. Denne oplevelse kan være mere virkningsfuld end traditionel klasseundervisning, da den appellerer til forskellige læringsstile og sanser hos eleverne.

Bilag 9: Åben skole – didaktisk model

(Poulsen & Larsen, 2021, s. 159)

Poulsen, J. A., & Larsen, S. (Red.). (2021). *Historieundervisning: En fagmetodik* (1. udgave). Hans Reitzel.

FIGUR 11.1. Åben skole – didaktisk model. Kilde: Eibye-Ernst, N., L. Mygind & P. Bentzen (2016).